

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 34/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Anne Lotte Gulbrandsen

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og etter forskrift 2004-12-02 om billighetserstatning

Beslutningsdato: 28. august 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften), og etter forskrift 2004-12-02 om billighetserstatning.

Skadelidte, født [REDACTED], tjenestegjorde i [REDACTED] fra [REDACTED] og frem til [REDACTED].

Skadelidte er født og oppvokst i [REDACTED] i [REDACTED] kommune. Skadelidte sier han hadde en god og trygg barndom, til tross for at han fikk en streng oppdragelse. Moren var sykepleier og faren gårdbruker. Faren slet med alkoholproblemer. Familien solgte gården i [REDACTED], angivelig på grunn av farens alkoholmisbruk. Faren døde av lungekreft 3 år senere. Skadelidte opplevde både det at de mistet gården og tapet av faren som traumatisk.

Forut for tjenesten hadde skadelidte fullført 9-årig folkeskole, og gått ett år på handelsskole og ett år på folkehøgskole. Det fremgår også av dokumentene at skadelidte i forkant av tjenesten hadde noe arbeidserfaring, blant annet med arbeid fra [REDACTED], samt som butikkmedarbeider i [REDACTED] i [REDACTED].

Etter tjenesten har skadelidte selv forklart at han hadde et høyt aktiveringsnivå, og at han levde i sin egen boble. Videre har han forklart at han slet med høyt alkoholforbruk. Skadelidte selv sier at det var flere av hans nærmeste som merket en markant endring i hans adferd etter at han var kommet hjem fra tjenesten.

Det er opplyst at han fortsatte å jobbe i [REDACTED] i [REDACTED] etter at han kom tilbake, men at han sommeren [REDACTED] skiftet jobb. Det innebar at han i en periode jobbet som musiker og kelner. Frem mot jul [REDACTED] tok han seg arbeid på en minkfarm. Fra [REDACTED] er det opplyst at han ble sykemeldt, men at han via trygdemyndighetene fikk hjelp til å komme seg inn i praksis med sikte på utdanning innen sosialsektoren. I [REDACTED] hadde han praksis ved [REDACTED] alders- og sykehjem, og i løpet av [REDACTED] og [REDACTED] fullførte han hjelpepleierskolen og fikk senere jobb på et sted ved navn [REDACTED].

Utfordringer knyttet til høyt alkoholforbruk skal i perioder ha medført at skadelidte var arbeidsufør. I sakens dokumenter foreligger det dokumentasjon på at det har vært flere perioder med sykmeldinger for alkoholmisbruk i perioden 1985 til 1993. Skadelidte selv hevder han bare har hatt ett tilbakefall etter dette. I 1999 opplevde han et angstanfall, som han selv setter i sammenheng med tjenesten på slutten av [REDACTED]-tallet. Han falt helt ut av arbeidslivet i 2006, og i mai 2010 fikk han innvilget varig uførepensjon av NAV etter en uførhetsgrad på 100 %.

Skadelidte har fremmet krav om både billighetserstatning og kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Det er innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i klinisk psykologi Trond Ivar Hegge. Erklæringen er basert på det særskilte mandatet fra Forsvarsdepartementet som er utarbeidet for disse sakene, og er datert 25. februar 2015. Hegge finner det sannsynlig at det ikke foreligger noen årsakssammenheng mellom tjenesten i [REDACTED] og skadelidtes helseplager i dag, og videre vurderer han skadelidte som «ganske frisk».

SPK har i vedtak av 13. juni 2015 gitt skadelidte avslag på kompensasjon etter forskrift om billighetserstatning. I nytt vedtak datert 13. juni 2015 avslo SPK også skadelidtes krav om kompensasjon under den særskilte kompensasjonsordningen. Statens pensjonskasse finner ikke grunnlag for at skadelidtes helseplager og arbeidsuførhet i dag skyldes den tjenesten han avtjente i [REDACTED] i [REDACTED]. SPK finner heller ikke grunnlag for at skadelidtes tidlige alkoholavhengighet har sin årsak i tjenesten.

Skadelidtes daværende advokat Helge Rivrud har påklaget begge vedtakene. Klagen er fremsatt rettidig. Skadelidte er i forbindelse med klagesaken i nemnda representert av sin nye advokat Anne Lotte Gulbrandsen.

Både skadelidte og hans advokat møtte i klagenemnda. SPK var også til stede på møtet.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på kompensasjon etter forskriften forutsetter i henhold til forskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Forskriften stiller krav om sannsynlighetsovervekt for de ulike vilkårene. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng mellom tjeneste og psykisk belastningslidelse er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010 med bakgrunn i at hendelsene som kan ha forårsaket skaden, ligger langt tilbake i tid og det kan være begrenset med dokumentasjon i tilknytning til tjenesten og tiden etter. Der slik dokumentasjon finnes, vil denne vektlegges.

Det leder ikke til noen begrensning i erstatningsansvaret dersom skadelidte var særlig sårbar forut for tjenesten, slik at konsekvensen av den psykiske belastningen derfor er mer omfattende for ham enn for de fleste andre.

SPK har innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i klinisk psykologi Trond Ivar Hegge. Den sakkyndige er ansatt ved Kontor for Psykiatri og Stressmestring i Forsvarets Sanitet. Dette har vært kjent for skadelidte og skadelidtes advokat. Den sakkyndige har ikke hatt noe behandleransvar overfor skadelidte. Skadelidte har ikke reist habilitetsinnsigelser mot den sakkyndige. Med bakgrunn i disse opplysninger, anser nemnda at valget av den sakkyndige i tilstrekkelig grad ivaretar den uavhengighet som kreves i disse sakene. Det er derfor etter nemndas syn ingen særlige omstendigheter som gjør at nemnda finner grunn til å reise spørsmål ved Heggens habilitet.

Erklæringen er avgitt i tråd med mandatet fastsatt med hjemmel i forskriften om den særskilte kompensasjonsordningen. Hegge har i forbindelse med utarbeidelsen av sin erklæring, hatt tilgang til all dokumentasjon i saken.

Hegge har, ut fra sin gjennomgang av dokumentene og samtaler med skadelidte, konkludert med at skadelidte ikke oppfyller vilkårene for noen psykiske diagnoser i forbindelse med tjenesten, men han finner likevel at skadelidte sliter med F10.20 Alkoholavhengighetssyndrom og F33.9 uspesifisert tilbakevendende depressiv lidelse.

Alkoholbruk og misbruk vil tidvis kunne skjule en underliggende psykisk belastningslidelse som vil kunne være dekningsmessig under forskriften. Dersom alkoholbruken har gitt sekundære psykiske plager, faller det utenfor forskriftens dekningsområde.

Alkoholavhengighet og skadelig bruk av alkohol er således i seg selv ikke å anse som en psykisk belastningslidelse. Alkoholbruken danner ikke grunnlag for kompensasjon under den særskilte kompensasjonsordningen, selv om tjenesten eventuelt skulle ha vært en medvirkende årsak til at skadelidte utviklet et alkoholproblem. Det vises blant annet til nemndas vedtak i sak 18/2014;

«Nemnda vil i den sammenheng presisere at alkoholmisbruk i seg selv ikke er å anse som en psykisk belastningslidelse. Det vil ei heller være grunnlag for kompensasjon under aktuelle ordning om skadelidte som følge av lett tilgang på alkohol under tjeneste, utvikler et avhengighetssyndrom som medfører sekundære psykiske plager. Forutsetningen for kompensasjon etter forskriften forutsetter at det foreligger en psykisk belastningslidelse som følge av internasjonal tjeneste. Enkelte personer som utvikler psykiske belastningslidelser, utvikler sekundært et alkoholmisbruk. Alkoholmisbruk vil således kunne være forårsaket av underliggende psykiske plager, som døyves gjennom alkoholbruk, såkalt selvmedisinering».

Skadelidte har i forbindelse med behandlingen av hans krav på kompensasjon, anført at alkoholproblemet oppsto under tjenesten, og som en konsekvens av de belastningene han var utsatt for. Han bestrider at det forelå alkoholproblemer forut for tjeneste.

Det er omfattende og tidsnær dokumentasjon knyttet til skadelidtes alkoholproblemer og de viser entydig at skadelidte har hatt et høyt forbruk allerede fra unge år og forut for tjeneste. Dette tiltok under tjeneste og han slet med et massivt alkoholproblem utover [REDACTED]- og tidlig [REDACTED]tallet.

Skadelidte har tidligere, og før han fremsatte krav om kompensasjon, selv opplyst om omfattende forbruk forut for tjeneste, bl.a. i tilknytning til behandling for alkoholmisbruk ved Blå Kors på [REDACTED]-tallet. Opplysninger avgitt på et langt tidligere tidspunkt og uavhengig av denne saken, tillegges bevismessig større vekt enn forklaringer gitt etter at krav om kompensasjon er fremsatt. Nemnda finner det etter dette bevist at skadelidte allerede hadde etablert et høyt alkoholforbruk forut for tjeneste som eskalerte under og etter tjenesten. At tilgangen på alkohol var stor og inntaket omfattende under tjeneste, kan åpenbart ha forverret hans alkoholmisbruk. Det omfattende alkoholinntaket under tjeneste kan også ha sammenheng med at hans nærmeste opplevde ham som forandret etter tjeneste. At skadelidtes mor oppfattet skadelidte som psykisk forandret og opplyste om dette til hans lege, er alene ikke tilstrekkelig til å konstatere at det foreligger en selvstendig psykisk lidelse påført under tjeneste.

Etter nemndas syn foreligger det ingen objektiv medisinsk dokumentasjon på at skadelidte, verken før, under eller etter tjenesten, hadde psykiske plager. Det er ikke holdepunkter for at tjenesten har utløst selvstendige, psykiske lidelser. Hans nåværende psykiske plager, står med stor grad av sannsynlighet i nærmere sammenheng med hans omfattende alkoholmisbruk over tid enn tjenesten. Skadelidte har selv ikke beskrevet særlige opplevelser eller hendelser under tjeneste som har utløst psykiske plager.

Skadelidtes helsetilstand opp gjennom årene er godt belyst gjennom de innhentede journaler. Ut fra de bevis som er lagt frem i saken, herunder hans funksjonsnivå og atferd både i forkant og i etterkant av tjenesten, finner nemnda ikke holdepunkter for at skadelidtes alkoholmisbruk skyldes underliggende psykiske stresslidelser påført under tjenesten.

Skadelidte har vist til nemndas vedtak i sak 3/2015 som støtte for sitt krav. Skadelidtes sak skiller seg vesentlig fra sak 3/2015, der det var åpenbart massive psykiske påkjenninger i tjenesten, og hvor alkoholbruken fremsto som en klar form for selvmedisinering. Det var ikke holdepunkter for et etablert drikkemønster forut for tjeneste som eskalerte under tjeneste.

Det er i vår sak ikke holdepunkter for at skadelidte har benyttet alkohol som selvmedisinering. Tvert imot fremstår skadelidtes psykiske plager som sekundære til omfattende alkoholbruk over tid.

Etter dette legger nemnda til grunn at det ikke er sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og tjenestegjøringen i [REDACTED]. Skadelidte har dermed ikke krav på kompensasjon etter forskrift om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr. 42 750,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 19 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning saken. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr 42 750,- inkl. mva i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 9. oktober 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder